نكراسۆف لەنوسینی سارتەر:

رۆژنامە بەم شێوەیە لەلەدایكبوونی فاشیەتدا بەشداری دەكات

ئیبراهیم ئەلعریس وەرگێرانی لەعەرەبیەوە: ئاوات محەمەد

لەناوەڕاستی سالآنی پەنجای سەدەی بیستدا، ژان پۆڵ سارتەر (بەهاوڕێی ڕێگا) دانرا، ئەم گوزارشتە بەخۆی لەگوزارشتی ئەو گروپانە دەچێت، کەئەفرێنەری چەپ، یان دیموکراتیی بوون، ئەوانەی لەو دەمەدا لایەنگری یەکێتی سۆڤیەت بوون، کەمافی ڕەخنەو بەرەنگاربوونەوەیان بۆ خۆیان پاراستبوو، بەڵام بەبێ ئەوەی ببنە دوژمن، لەگەڵ بیرکردنەوەی دەوڵەتانی سۆسیالیستیی، بەمشێوەیە هاوڕێیانی ڕێگا، هاوسۆزییەکان لەگەڵ پارتی کۆمۆنیستی وڵاتەکەی خۆیاندا هەبوو، بەبێ ئەوەی لەگەڵ هەموو هەڵوێستەکانیان بن، لەناوەڕاستی پەنجاکاندا، ئەوکات سارتەر، هەروەها سیمۆن دی بۆڤواری هاوڕێی، لەڕێکەوتندا بوون لەگەڵ نێوەندی کۆمۆنیستی فەرەنسی، لانی کەم وەك دەسپێك لەمەسەلە سەرەکییەکاندا، وەك جەنگی جەزائیرو لەڕووی وەستانەوەی ئەمریکا لە (جەنگی سارد)دا، ئەمە جگە لەهەندێك بەرنامەی سیاسیو ئابووری ناوخۆی ئەوسای فەرەنسا، کەخاوەنی میتۆدێکی پێشکەوتنخوازی ڕۆشن بوو، لەو سالآنەدا سیمۆن دی بۆڤوار یەکێك لەکتێبە هەرە بەناوبانگەکانی نووسی کەپەیوەست بوو بەچەپەوە (واقعی فکری ڕاسڕەو) (کەئەم کتێبە لەلایەن جۆرج تەرابیشیەوە کراوە بەعەرەبی)، هەروەها سارتەر کۆمەڵێك کاری فکریو هونەریی (شانۆیی) نووسی، چەپەکان بەوپەڕی گەرمییەوە پێشوازیان لێکرد، بەشداریان لەپێگەو شکۆی نووسەردا کرد، هەروەها پتەوکردنی پێگەی سارتەر وەك نووسەرێکی پێشکەوتنخواز، کەپێدەچوو لەهەڵوێستی کۆمۆنیستانەیدا چەسپاو بێت)، لەو کارانەی لەو تافەدا نووسی، شانۆیی (نکراسۆف) بوو، دەکرێت ئەوە بووترێت بەمکارە، سارتەر هاوسەنگی بۆ کارە شانۆییەکانی تری دروستکرد، کەلەچلەکاندا دەستیپێکرد، کەلەشانۆیی (دەستە پیسەکاندا) ناعادلانە لەبەرامبەر کۆمۆنیستە فەرنسییەکان وەستایەوە.

سالّی (□□□□) سارتەر شانۆیی نیکراسۆفی نووسی، هەر ئەو ساڵە خرایە سەر تەختەی شانۆو ساڵی دواتر بڵاوکرایەوە، ئەوەی جێگەی سەرنجە ئەو ساڵانە پاش مردنی ستالین دێتو خرۆشۆف دەستیکرد بەچاکسازییەکانیو یەکێتی سۆڤیەتی ئەوسای لەگۆشەگیری ئایدۆلۆژی خنکێنەر ڕزگارکرد، ئەو ماوەیە ترۆپکی بڵاوبوونەوەی نووسینی ڕۆژنامەنووسی بوو لەدژی سۆڤیەت، هەروەها لێکجیابوونەوەی بەرپرسە سۆڤیەتییەکانی لێکەوتەوەو بەرەو خۆرئاوا رایانکرد، بەهانەی هەمیشەیی ئەمانە بریتی بوو، لەراکردن لەمومارەسەکانی ستالین، کەهێشتا هەر ماوەتەوە، هەروەها نێوەندی خۆرئاوا، بەتایبەتی فەرنسا، کەپەیوەستە بەچەند ڕێکخراوێکەوە پەیوەندیان بەئەمریکاوە هەیە -وەك ستبین فرانسیس ساوندرز دواتر لەکتێبێکیدا دەریدەخات بەناونیشانی (کێ نرخی شمشاڵژەنەکە دەدات)، ئەو پێشوازی لێدەکردنو هەرای گەورەی لێکەوتەوە، ئەویش لەڕاستای جەنگی ئایدۆلۆژی کراوەدا، کەتاکو کۆتایی کەوتنی یەکێتی سۆڤیەتو سستمە سۆسیالیستەکان، ئەم جەنگە ئایدۆلۆژییە کۆتایی پێنەهات، لەنێوەندی ئەم جەنگەدا سارتەر هەڵوێستی خۆی وەرگرتو بەشانۆیی نکراسۆف گوزارشتی لێوەکرد، هەروەها هەڵوێستێکی ڕۆشنی لەو ڕۆژنامانە وەرگرت، کەدرۆیانکردبووە تاکە ڕێگای خۆیان، زۆر بڕوای بەو تیۆرە بەناوبانگەی گۆبلزی بەناوبانگ هەبوو، درۆ بکە درۆ بکە دواجار کەسێك دەبێت بڕوات پێبکات، لێرەوە خاوەنی (بونو عەدەم) توانی زیاد لەنیشانەیەك لەم شانۆییەدا پێکێت.

نیکراسۆف کەلە هەشت تابلۆ پێکدێت، دەربارەی قۆڵبڕێکی فەرەنسیە، بەناوی جۆرج دی ڤالیرایە، کاتێك دەزانێت بەدەزگای ئەمن دەورە دەدرێت، خەریکە لەسەر قۆڵبڕین دەیگرن، بەگەمەیەك کەلەو تافەدا وەك مۆدێل وابووە: واخۆی پێشکەشی ڕۆژنامەنووسان دەکات، کەئەو ڕۆژنامەیە ڕۆژانە وتاری لەدژی دەسەڵاتی سۆسیالیستی سۆڤیەتی دەنووسی، کەئەم وەزیرێکی سۆڤیەتییەو لەوڵاتەکەی هەڵهاتووە، ئازادی پێباشە، لەوەی وەك کۆیلەیەك بژی، جائەگەر وەزیریش بێت، ئەو قۆڵبڕە ناوی نکراسۆف لەخۆی دەنێت، ئەم کەسە دەبێتە بابەتی ئەو سەعاتە، ئەوەندە نابات لەشەو و ڕۆژێکدا دەبێتە کوڕێکی بەنازی ئەو دەستەیەی رقیان لەکۆمۆنیستییەتە، ئەم کەسە لێدواندەدات، تەنانەت لەکاتێکدا زۆر تووڕە دەبێت: لەبەرەئەوەی زیاد لەپێویست بەکاریدەهێنن، بەتایبەتی

لەو نێوەندەدا، پاشان درۆیەکی تورە دەنێرێت، بۆ ئەوەی دراوەتە پاڵی، بەڵام ئەم درۆیە بڵاوناکرێتەوە، مەسەلەکەدا لەوێدا دەگاتە ترۆپك، کاتێك رۆژنامەکە ئەو شتە بڵاودەکاتەوە، یان ئەو زۆرناژەنینەی لەدەوری دەکرێت، ئەو لێدوانانەی خراونەتە پاڵ نیکراسۆف (ئابڕوچوونی) کۆمەڵێك خەباتگێڕی کۆمۆنیستی فەرەنسی لەخۆگرتووە، کەدەبێتە هۆی گرتنیان، لێرەوە پیاوەکە هەستدەکات دزو قۆڵبڕە بەڵی، بەڵام ناکرێت لەدەستەی ئەوانە بێت، کەئازاری ئەوانی تر دەدات، بەڵام خێرا دەچێت هەموو راستییەکان بڵاودەکاتەوە، لەم کاتەدا کەس باوەڕی پێناکات، ئەم مرۆڤێکە هیچ بەهایەکی نەماوە، تەنها ئەوەندە نەبێت، کەلەدژی کۆمۆنیستەکان بەکار دەهێنرێت، لەبەرئەوە راسپێرەوەکان ئەوەندە نابات، دەیخەنە ناو شێتخانەیەکەوە، کەلەهەقیقەتدا زیندانە ئەویش بەبەهانەی ئەوەی ئەقڵی لەدەستداوە، لێرەوە کۆمۆنیستەکان دەستدەخەنە کارەکەوەو رێگایەکی بۆ هەڵهاتنی لەو شێتخانەیە بۆ دەدۆزنەوە، ئەویش بەهۆی کچە رۆژنامەنووسێکی چەپ بەناوی فێرۆنیك.

بێگومان نابێت خوێنەر وابەستبکات، ئەمە کارێکی شانۆیی درامی، یان خەمبارانەیە، بەڵکو بەپێچەوانەوە سارتەر مەبەستی ئەوەیە وەك کارێکی کۆمیدی گاڵتەجاڕ بینوسێت، پڕ بێت لەدیمەنی کۆمیدی، بگاتە سنووری (سوارچاك) کەئەویان لەزەمەنی سەرەتای سینەمادا بوو، لەپێشکی فیلمەکانی ماك سینێن، پاشان چارلی چاپلن بوو، ئەو کات سارتەر کاریگەری ئەو جۆرە سینەمایەی لەسەر بوو، ئەیوت ئەبێت شانۆ لاسایی سینەمابکاتەوە بەو جوڵە خێرا پڕ پێکەنینانە، کەبەهێمنی زەمەن دەبڕێت، بەڕاستیش ئەمەی لەزۆربەی دیمەنە شانۆییەکانیدا کرد، مەسەلەکە هەرچۆنێك بێت، ئەم لایەنە کۆمیدییە، کەلەرووکەشدا وادێتە پێشچاو کە دوورە لەجدیەتەوە، بەڵام لەقوڵایدا بەتەواوەتی جدی بووە، سارتەر توانی گاڵتە بەهەموو نێوەندی کۆنەپەرستی فەرنسی ئەو سەردەمە بکات، کە لە

(ئابڕوبردنی خەوشەکانی کۆمۆنیستی) مەیدانی جوڵانی خۆیان وەردەگرت، سارتەر ویستی ئەو نێوەندە ئابڕو ببات، هەروەها لەو ناوەشدا جۆری بەکرێگیراوی رۆژنامەش ئابڕو بەرێت، کەئەم مەبەستانە بڵاودەکەنەوە، کەوادەکات واقعێك بخولقێنێت، بەدرۆکانی جۆرج بکاتە نکراسۆف‌و جەماوەری سادەی پێبخەڵەتێنێت، ئەویش بەشێوەیەکی گەورەو گەورەتر، تاچەند درۆکە گەورەو گەورەتر بێت، ئەوەی لەکۆتایدا داواکراوە، بریتی نییە لەنیکراسۆف‌و بیروڕاکانی‌و تۆبەکانی، بەڵکو وێناکردنی هەموو شتێکی سۆڤیەتە بەسلبی، ئەویش بەوێنەیەکی تەواو فودراو، هەروەها لەم واقیعەوە هەموو بەو جەنگەوە سەرقاڵبکرێن، بەتایبەتی کاتێك کار دەگاتە سەر ئەوەی نکراسۆف باسی لەوە کردووە، ئەگەر کۆمۆنیستەکان بێنە سەر دەسەڵات (ئەم لیستە ناوە لەسێدارە دەدەن، نکراسۆف زیاد لەمە دەڕوات‌و دەڵێت بەنهێنی (ئەو دەستەیەمان درووستکردووە کەکاری لەسێدارەدانەکە ئەنجامدەدەن)، لیستێك بڵاودەکاتەوە هەرکەسێك ناوی لەو لیستەدا بێت، شانازی بەخۆیەوە دەکات، هەروەها ئەوانەی ناویان لەناو لیستی (پێشکەوتوخوازانی خائینی فکری ئازاد) دا، هەبێت تووشی شەرمەزاری دەبن.

لەم کارە سارتەرییەوە، کەهەندێکیش فەرامۆشکراوە، خاوەنی (دەرگا داخراوەکان)و (دیلەکانی تواناو) و فەیلەسوفی بوونگەریی یەکەم، سەرەکۆنەی جۆرێك لەرۆژنامەی سیاسی دەکات، کەلەئەسڵدا بوونیان نییە، تەنها لەدژی هەموو ئەو شتانە نەبێت لەناو جەنگێکی دون کیشۆتی درۆزنانەدا دروستکراوە ، بەڵام ئەوەی جێگەی داخە ئەوەیە هەمیشە جەماوەرێك دەدۆزێتەوە باوەڕی پێبکات، سارتەر لەم کاتەدا دەڵێت، ئەویش وەك لێدوانێك لەبارەی شانۆییەکەیەوە (نکراسۆف)، گەشەکردن‌و بڵاوبوونەوەی ئەم جۆرە لەرۆژنامە بریتییە لەکاردانەوەیەکی درۆزنانە، کە لەئەڵمانیا لەکۆتایی ساڵانی بیستەکانی سەدەی بیستدا هەبووە، کەبەرپرسیاریەتی یەکەمی سەرکەوتنی فاشیەت ئەکەوێتە ئەستۆ هەروەها رۆژنامەکانی فاشیەت،خاوەنی نامەیەکی بونیادنەرانە نەبووە، بەڵکو تەنها کاردانەوەیەك بووە دژی بەها دیموکراتییەکان، شکستخواردوەکان‌و دروستکەرانی ئەفسانەکان پێهەڵدەستن، خەڵکانێك ئەم کارە دەکەن، کەهیچ بەهرەیەکیان نییە، نەگبەتی‌و نەزانینی جەماوەر بەکاردەهێنن، هەروەها ئەو خواستەی دوژمنێکی وەهمی بۆ دروستدەکەن، کەهەموو شکست‌و تێکشکانی خۆیانی پێدا هەڵدەواسن.

سەرچاوە: الحیاة – [illegible]/[illegible]/[illegible]